

Gábor Csilla
BBTE, BTK, Kolozsvár, Magyar Irodalomtudományi Intézet

**„Ó, kolozsváriak, kolozsváriak, miért nem nyitjátok fel egyszer szemeteket?”
Történelemteológia és szentírásmagyarázat Káldi Márton kéziratos prédikációiban
(1623, 1626)**

Káldi Márton (1568–1632) a bibliafordító Káldi György testvérbátyja, maga is jezsuita. Életpályájáról, tevékenységének helyszíneiről a rendi forrásokból számos információ kinyerhető: különféle beosztásokban működött többek között Gyulafehérváron, Kolozsvárott, Kassán, Brünnben, Bécsben. Irodalmi működéséről a kutatásnak korábban nem volt tudomása. Néhány évvel ezelőtt a gyulafehérvári Batthyaneumban rátaláltam az 1623-ban összeállított, az évközi idő vasár- és ünnepnapjaira írt kéziratos prédikációira, később a budapesti Egyetemi Könyvtárban őrzött, a szentek ünnepeire írt beszédek tartalmazó, 1626-ban lezárt gyűjteményt is alkalmas volt behatóan tanulmányozni.

Előadásomban a két kéziratot mutatom be, figyelve a szövegek jellegzetes kétfágú szerkesztésmódjára: a bibliamagyarázattal megalapozott dogmatikai tanításra, amelyet mindenkor valamely erkölcsstani kérdés körüljárása követ; másfelől a polemikus hangra. Külön kitérek a beszédeknek az aktuális történelmi-politikai helyzetekre való reflexióira, a magyarság katasztrofális helyzetét a dicső múlttal szembeállító és a romlás okait kereső eszmefuttatások teológiai és retorikai beágyazottságára.